

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Ovaj rad dostupan je za upotrebu pod međunarodnom licencom Creative Commons Attribution 4.0.

<https://doi.org/10.31820/f.31.2.9>

Vesna Badurina Stipčević

HRVATSKOGLAGOLJSKA BREVIJARSKA LEGENDA O SVETOM NIKOLI

dr. sc. Vesna Badurina Stipčević, Staroslavenski institut, vesna.stipcevic@stin.hr, Zagreb

izvorni znanstveni članak

UDK 003.349.1

821.163.42.09-97

2-282.7

rukopis primljen: 6. rujna 2019; prihvaćen za tisak: 5. prosinca 2019.

U više glagoljskih izvora nalaze se različite legende iz života svetoga Nikole. U ovome radu analiziraju se legende o svetom Nikoli koje se čitaju u sanktoralu dvadeset hrvatskoglagojskih brevijara nastalih u razdoblju od 14. do polovice 16. stoljeća. Prema tekstološkoj usporedbi brevijarske legende prevode latinsku Nikolinu hagiografiju Vita auctore Iohanne diacono Neapolitano (BHL 6105) i pripadaju korpusu zapadnoeuropskih srednjovjekovnih Nikolinih hagiografija. Cjelovitu legendu od 9 lekcija sadrži osam brevijara i ovdje su obrađeni najpoznatiji motivi Nikoline ikonografije koji su tijekom stoljeća često bili književno i likovno interpretirani (rođenje i djetinjstvo Nikole; opis mladoga Nikole koji imetak posvećuje drugima; čudo u kojemu sveti Nikola daruje tri kćeri siromašnoga plemića). Svi brevijarski tekstovi pripadaju istoj redakciji, ali tekstološka analiza upućuje na razlike između brevijarskih skupina. Hrvatskoglagojska legenda iz Vatikanskog brevijara Illirico 6 iz sredine 14. stoljeća objavljuje se u latiničkoj transliteraciji, zajedno s varijantama iz drugih brevijarskih tekstova u kritičkom aparatu.

Ključne riječi: hagiografija, hrvatskoglagojski brevijari, sveti Nikola, tekstološka analiza

1. Uvod

Hagiografski tekstovi čine značajan korpus hrvatske srednjovjekovne proze. Svetačke legende čitaju se u neliturgijskim srednjovjekovnim zbornicima i u liturgijskim knjigama (brevijarima), a pisane su na sva tri hrvatska srednjovjekovna pisma, glagoljicom, latinicom ili ćirilicom. Sačuvani su i brojni fragmenti legendi, osobito iz starijih razdoblja, koji upućuju da su nekad postojali i potpuni legendariji i čitave zbirke hagiografskih životopisa i pasija. Legende u hrvatskoj srednjovjekovnoj književnosti, napisane na latinskome jeziku, nastale su pod utjecajem i u okružju rano-kršćanske i srednjovjekovne latinske kulture. Najstariji svetački tekstovi na hrvatskom crkvenoslavenskom jeziku pripadaju slavenskom književnom krugu, nastalom na grčkobizantskim izvorima. Neke su hagiografije nastale pod utjecajem čeških predlošaka, npr. *Žitje Ćirilovo* te legenda o svetom Većeslavu i svetom Vidu, a znatan korpus hrvatskih legendi latinskoga je i talijanskoga podrijetla. Zapadna europska hagiografija s brojnim i raznovrsnim svetačkim tekstovima u brevijarima, pasionalima i legendarijima imala je velik utjecaj na hrvatsku legendarnu književnost. U glagoljskim se brevijarima u oficijima na blagdane svetaca čitaju kraći ili dulji životopisi, pasije, translacije ili opisi čudesa (Hercigonja 1975: 267; Petrović 2006).

2. Sveti Nikola: legenda i kult

Sveti Nikola, biskup iz maloazijske Mire (4. st.), pripada najistaknutijim i najpopularnijim kršćanskim svetcima. Zaštitnik mornara, male djece, djevojaka, siromaha, putnika, postao je patron velikoga broja crkvi na Istoku i Zapadu. Unatoč velikoj popularnosti poznato je malo povijesnih podataka iz njegova života te se Nikolina biografija temelji na legendarnim podacima: rođen je u Maloj Aziji u kršćanskoj obitelji, putovao je po Egiptu i Palestini i nakon povratka izabran je za biskupa u Miri. Bio je zatvoren za vrijeme Dioklecijanovih progona, a oslobođen za vladavine cara Konstantina. Prisustvovao je koncilu u Niceji. Talijanski trgovci prenijeli su njegovo tijelo 1087. godine u Bari u Italiji. Postao je glasovit po mnogim spasonosnim čudima koja je činio za života, i nakon smrti.

Na temelju usmene tradicije o Nikolinu životu nastale su brojne i raznovrsne hagiografije. S početka 9. stoljeća potječe grčka legenda tzv. *Vita per Michaelem* anonimnoga autora, koja je postala izvorom za hagiografsku kompilaciju koju je carigradski patrijarh Metodije (*Methodius ad Theodorum*) napisao između 842. i 846. godine. Treću grčku verziju Nikoline legende

sačinio je Simeon Metafrast u drugoj polovici 10. stoljeća. Prvu latinsku *Vita s. Nicolai* sastavio je napolitanski đakon Ivan krajem 9. stoljeća, i to na osnovi Metodijeve kompilacije. Druga je latinska verzija legende o svetom Nikoli poznata tek iz 13. stoljeća. Jacopo de Voragine (u. 1298.) u zbirku *Zlatna legenda (Legenda aurea)* uvrstio je tekst nastao na temelju druge redakcije *Vitae* Ivana đakona i brojnih opisa čudesa iz *Života Nikole Sionita*, biskupa iz likijske Pinare iz 6. stoljeća, s kojim su stariji hagiografi često zamjenjivali sveca iz Mire (Del Re 1967: 923–942; Brückner 1999: 1173–1176).

Nikolin je kult bio osobito poznat i raširen među Hrvatima. O tome svjedoče suvremena hagiotopografska istraživanja prema kojima su crkve posvećene svetom Nikoli među najzastupljenijima u Hrvatskoj. Po brojnosti slijede odmah iza svetišta posvećenih Bogorodici Mariji i Ivanu Krstitelju.¹ U našim je krajevima, kao i u mnogima drugim, raširen i običaj Nikolinja, darovanja djece (Grgić 1985: 427). Raširenost Nikolina svetačkoga kulta potvrđena je u brojnim legendama u hrvatskoj usmenoj i srednjovjekovnoj književnosti.

3. Hrvatske srednjovjekovne legende o svetom Nikoli

U literaturi je poznato više verzija hrvatskih srednjovjekovnih Nikolinih legendi. Nikolina hagiografija pod naslovom *Vita et Miracula S. Nicolai episcopi* nalazi se u latinskom rukopisu iz Dubrovnika, čiji je prvi dio pisan beneventanom i potječe iz 11. stoljeća (Demović 1998). U više glagoljskih spomenika, u brevijarima i zbornicima, nalaze se različite legende iz života svetoga Nikole. Duže i međusobno različite hagiografije o svetom Nikoli čitaju se u glagoljskim zbornicima, *Oxfordskom zborniku* iz 15. st. (Oxford, Bodleian Library, Ms. Canon. Lit. 414) i *Petrisovu zborniku* iz 1468. godine (Zagreb, NSK, R 4001). Tekst iz *Oxfordskoga zbornika*, nastao je prema crkvenoslavenskome prijevodu grčke *Vita* Nikole Sionita.² Glagoljska legenda sadrži opis Nikolina porijekla i mnoga čudesa koja je svetac napravio

¹ Prema evidenciji svih hrvatskih svetišta nastalih od najranijeg razdoblja kršćanstva pa do danas ukupno 1163 crkve posvećene su Bogorodici Mariji sa svim njezinim atributima, 304 crkve imaju patronat Ivana Krstitelja, a 278 crkvi patronat sv. Nikole. Usp. Badurina 2003: 306.

² Usp. Grabar 1977: 12. Tekst Nikoline legende izdan je u latiničkoj transkripciji: Štefanić 1969b: 262–265 (djelomično) i Badurina Stipčević 2013a: 61–65, te u latiničkoj transliteraciji: Badurina Stipčević 2013b.

pomažući drugima. Dok legenda u *Oxfordskome zborniku* pripada istočnoj tekstualnoj tradiciji, tekst u *Petrisovu zborniku* slijedi zapadnu tradiciju Nikoline hagiografije. Petrisov tekst vrlo se dobro podudara s Nikolinom legendom *De sancto Nicholao* u zbirci *Zlatna legenda* Jacopa de Voragine (*BHL*, Nicolaus ep. Myrensis, saec. IV; 5. *Vitae et miraculorum epitomae*).³ Opisan je svečev život od djetinjstva i kako je postao biskupom, a opširno su opisana mnoga čudesa kojima je pomagao potrebitima i nemoćnima. Slijedi opis Nikoline smrti, pogreba i prijenosa tijela u Bari. U odnosu na druge glagoljske legende Nikolina legenda u *Petrisovu zborniku* je najpotpunija i sadrži neke motive koji nisu potvrđeni u drugim izvorima (epizoda u kojoj Nikola spašava tri nedužna viteza, svečeva translacija i posthumno čudo).

Kraće su glagoljske legende o svetom Nikoli blagdanarskoga tipa koje se nalaze u rukopisu *Blagdanar popa Andrije* iz 1506. godine (Zagreb, Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, sign. IV a 99) (Štefanić 1969a: 219–223) i u *Sienskom rukopisu* iz prve četvrti 17. stoljeća (Siena, Biblioteca Comunale, sign. F.V.6, f. 137–139) (Nazor 1987).

4. Legenda o Nikoli u hrvatskoglagoljskim brevijarima

Osim u glagoljskim zbornicima, legenda o svetom Nikoli čita se *Nadan svetoga Nikule biskupa i ispovjednika* (6. prosinca) u sanktoralima glagoljskih brevijara koji sadrže čitanja za mjesec prosinac. Takav oficij sadrži dvadeset hrvatskoglagoljskih brevijarskih kodeksa nastalih u razdoblju od 14. do polovice 16. stoljeća, kronološkim redom: rukopisni *Oxfordski brevijar-misal* (*Oxf*), *Vatikanski brevijar Illirico 6* (*Vat₆*), *1. beramski* (*Ber₁*), *Pašmanski* (*Pm*), *Humski* (*Hum*), *Metropolitanski* (*MR₁₆₁*), *Moskovski* (*Mosc*), *1. novljanski brevijar* (*N₁*), *Mavrov* (*Mavr*), *Vatikanski brevijar Vat. Slav. 19* (*Vat₁₉*), *Bribirski* (*Brib*), *Dabarski brevijar* (*Dab*), *Vatikanski brevijar Illirico 10* (*Vat₁₀*), *2. novljanski brevijar* (*N₂*), *Brevijar Arhiva S. Petra u Rimu* (*SP*), *2. beramski brevijar* (*Ber₂*), *Fragm. glag. 38/a* (*Fg HAZU 38a*) i tiskani brevijari, *Prvotisak brevijara* (*PtBr*), *Baromićev* (*Bar*) i *Brozićev brevijar* (*Broz*).

Tekstološkom usporedbom može se utvrditi da su brevijarske legende prijevod latinske *Vita auctore Iohanne diacono Neapolitano* (*BHL* 6105), koja ima incipit: *Nicolaus itaque ex illustri prosapia ortus ...* i završetak: *laetantes*

³ Glagoljski tekst legende analiziran je i izdan u latiničkoj transliteraciji u Badurina Stipčević 2010.

homines illos Iesu Christi famulus remisit ad propria. Ovu verziju Nikoline legende donosi Falconievo djelo *Sancti confessoris pontificis et celeberrimi thaumaturgi Nicolai acta primigenia* (1751, 112–122) i Mombritiusova zbirka *Sanctuarium sive Vitae sanctorum* (1480?, t. II, 296–306).⁴ Glagoljski tekstovi prate *ad verbum* latinski predložak, kao što je primjetno i u drugim glagoljskim prijevodima s latinskog jezika. Utjecaj latinskoga predloška uočljiv je u poretku riječi i strukturi rečenice, primjerice: „rodit(e)lma meû s(a)br(a)n(i)mi krêpkimi oh(ръst)ь чastiû čtovahota se . Toliko višnimь otač(a)stvomь važgana želênimь . veče n(e)b(e)skimь neže z(e)m(a)lskimь . dostoêniê sl(a)vi prinošahota *parentes ejus inter catervas potentum, quanta honorificentia celebrabantur; tanto supernae patriae accensis desideriiis, magis colesiis, quam terrenae dignitatis gloriam appetebant*” (Vat₆, 1. lekcija).

4.1. Sadržaj i opseg teksta brevijarskih legendi

Cjelovitu legendu u devet lekcija sadrži osam brevijara: Vat₆ Ber₁ Hum Mosc N₁ N₂ Dab i Fg HAZU 38a. Glagoljska legenda opisuje rođenje i odrastanje mladoga Nikole u kući imućnih roditelja, a opisuje kasnije i njegovu odlučnost da naslijeđeni znatni imetak podijeli drugima, potrebitima. Značajan dio glagoljskoga teksta pripovijeda o čudu u kojemu sveti Nikola daruje tri kćeri osiromašena plemića. Krišom po noći ostavlja zlatnike i tako djevojke spašava od sramote ili neželjene udaje. Glagoljska legenda sadrži najpoznatije motive Nikoline hagiografije koji su tijekom stoljeća često bili književno i likovno obrađivani: opis maloga Nikole, opis mladića Nikole koji svoj imetak posvećuje drugima i čudo u kojemu sveti Nikola daruje tri kćeri propaloga plemića (Réau 1958: 977–980). Izostavljeni su pak opisi izbora za biskupa, izbavljenje od smrti nevino osuđenih časnika i mornara na olujnom moru, koji se nalaze u latinskom tekstu. Unatoč jednostavnom diskursu, legenda o Nikoli odlikuje se istančanim stilom zbog čega je u srednjem vijeku bila rado čitana, prepisivana i prevođena. Fabula se u brevijarskoj legendi stepenasto razvija (Fališevac 2007: 56), polovicu glagoljskoga teksta obuhvaća opis Nikolina rođenja, odrastanja i školovanja, a drugi dio legende opširno opisuje jedan od

⁴ Hrvatskoglagoljske tekstove uspoređivala sam s tekstom legende o svetom Nikoli u zbirci Bonina Mombritiusa *Sanctuarium sive Vitae sanctorum* (<https://archive.org/details/sanctuariumseuvi02momb>, pristup: 03. 07. 2019.) i s legendom iz Falconijeva djela *Sancti confessoris pontificis et celeberrimi thaumaturgi Nicolai acta primigenia*.

najpoznatijih primjera svečeve dobrote kada je Nikola noću krišom poklanjao zlatnike i tako pomogao djevojkama i njihovu ocu u nevolji.⁵

Dulje varijante legende nalaze se u *MR₁₆₁* (osam lekcija) i u *Brib* (sedam čitanja), dok ostali brevijari imaju skraćene verzije: do polovice šeste lekcije dosiže tekst u *Bar* i *Broz*, pet je lekcija u *Pm Vat₁₉ Vat₁₀ Ber₂ PtBr*, a četiri lekcije, koje opisuju Nikolino djetinjstvo i mladost, ali ne sadrže i opis kako svetac pomaže osiromašenom plemiću, čitaju se u brevijarima *Oxf* i *Mavr*. Najkraći je tekst od tri lekcije u *SP*.

4.2. Tekstološki odnosi brevijarskih legendi

Na temelju usporedbe glagoljskih i latinskih hagiografija mogu zaključiti da glagoljski brevijarski tekstovi pripadaju istoj redakciji. Međutim, postoje tekstološke razlike u brevijarskim legendama koje se odnose na fonološke, morfološke, leksičke i sintaktičke varijante, na mjestimična ispuštanja i dodavanja jedne ili više riječi ili pak na razlike u poretku riječi. Sljedeći primjeri pokazuju neke od tekstoloških varijanti među brevijarima:

1. lekcija: čtovahota *Vat₆ Oxf Pm Mosc Brib Dab SP Fg HAZU 38a Bar Broz*] čaćahota *Hum N₁ MR₁₆₁ Mavr Vat₁₉ Vat₁₀ Ber₂ N₂ PtBr*] *celebrabantur*;
1. lekcija: prinošahota *Vat₆ Mosc Brib Dab Fg HAZU 38a*] prošahota *Oxf Pm Hum MR₁₆₁ N₁ Mavr Vat₁₉ Vat₁₀ Ber₂ N₂ SP PtBr Bar Broz*] *appetebant*;
1. lekcija: veliê *Vat₆ Oxf Pm Hum MR₁₆₁ Mosc Mavr Vat₁₉ Brib Dab SP Fg HAZU 38a PtBr Bar Broz*] *om. N₁ Vat₁₀ Ber₂ N₂*] *om.*;
2. lekcija: rod(i)la *Vat₆ Mosc roditela Pm Mosc Brib Dab Brib Dab SP*] rodista *Oxf Hum MR₁₆₁ N₁ Mavr Vat₁₉ Vat₁₀ Ber₂ N₂ PtBr Bar Broz*] *genuissent*;
2. lekcija: prvago *Vat₆ Pm Mavr Vat₁₉ Brib Dab SP Fg HAZU 38a*] pr(a)-v(e)dn(a)go *Mosc*] *om. Oxf Hum N₁ N₂ Vat₁₉ PtBr Bar Broz .a. MR₁₆₁ Mavr*] *pravago Vat₁₀*] *om.*;

⁵ U crkvi sv. Nikole u Rakotulama u Istri postoji freska s prikazom davanja miraza trima siromašnim djevojkama, uz koju je anonimni glagoljaš napisao duhoviti komentar: „*Daj meni niki soldin Miko, tako ti Boga!*”. Usp. Fučić 1997: 174.

2. lekcija: svršivъ *Vat₆ Oxf Pm Mosc Brib Dab*] svrši *Hum MR₁₆₁ N₁ Mavr Vat₁₉ Dab Vat₁₀ Ber₂ N₂ SP Fg HAZU 38a PtBr Bar Broz*] *defuit*;
3. lekcija: dva kratъ *Vat₆ Oxf Pm Hum Mosc Brib Vat₁₀ SP Fg HAZU 38a Bar Broz*] dva d(a)ni *MR₁₆₁ N₁ N₂ Mavr Vat₁₉ PtBr om. Dab*] *bino ... die*;
3. lekcija: biti *Vat₆ Oxf Pm Hum MR₁₆₁ Mosc Mavr Vat₁₉ Brib Dab SP Fg HAZU 38a PtBr Bar Broz*] bratii *N₁* brati *Vat₁₀ Ber₂ drugo N₂*] *esse*;
4. lekcija: v'se *Vat₆ MR₁₆₁*] vsego *Oxf Pm Hum MR₁₆₁ Mosc N₁ Mavr Vat₁₉ Brib Dab Vat₁₀ Ber₂ N₂ Fg HAZU 38a PtBr Bar*] *omnibus*;
4. lekcija: siê *Vat₆ Mosc Brib Dab SP Fg HAZU 38a Bar Broz*] to *Pm* što *Hum MR₁₆₁ N₁ Mavr Vat₁₉ Vat₁₀ Ber₂ N₂ PtBr*] *quod*;
5. lekcija: drugъ ego v pl(e)m(e)nčini *Vat₆ Brib Dab Fg HAZU 38a Bar Broz*] drugъ ego v plemen'čine *Mosc*] drugъ ego v rodê *Ber₁ Pm Hum MR₁₆₁ N₁ N₂ Mavr Vat₁₉* rode *Ber₂ PtBr*] drugъ ego v gradê *Vat₁₀*] *convicaneus eius*;
5. lekcija: i požalova č(lovê)ka nevolna i mnozi že lûdi besed' naplnevahu se . Eže egda poz'na s(ve)ti Nikula *Vat₆ Mosc Dab Vat₁₀ Ber₂ N₂ Fg HAZU 38a PtBr Bar Broz*] *om. Ber₁ N₁*] i požalova č(lovê)ka nevolna] *om. Brib*] *condoluit miserrimo homini et multiplici populum sermone replevit*;
5. lekcija: nevolna *Vat₆ Mosc Dab Ber₁ N₁ Fg HAZU 38a PtBr Bar Broz*] *om. Pm Vat₁₉ Vat₁₀ Ber₂ N₂ nevolnago MR₁₆₁*] *miserrimo*;
5. lekcija: biv' *Vat₆ Mosc Dab Brib Fg HAZU 38a*] b(i)si *Ber₁ Pm Hum MR₁₆₁ N₁ Vat₁₉ Vat₁₀ Ber₂* bistъ *N₂ PtBr Bar*;
5. lekcija: s(ve)ti *Vat₆ Mosc Dab Brib*] *om. Ber₁ Pm Hum MR₁₆₁ N₁ Vat₁₀ Ber₂ N₂ Fg HAZU 38a PtBr Bar*] *Sanctus*;
5. lekcija: êk(o) *Vat₆ Mosc Dab Brib Fg HAZU 38a*] k(a)ko *Ber₁ Pm Hum MR₁₆₁ N₁ Vat₁₉ Vat₁₀ N₂ PtBr Bar*;
6. lekcija: podobna *Vat₆ Mosc Dab*] *om. Ber₁ Hum MR₁₆₁ N₂ podob'stvo Mosc N₁ Brib Fg HAZU 38a Bar*] *vices*;
6. lekcija: vzetъ *Vat₆ Mosc Dab*] v'zamъ *Ber₁ Hum MR₁₆₁ N₁ Brib N₂ Fg HAZU 38a Bar*] *sumens*;
6. lekcija: mnogo zlata *Vat₆*] ne malo zlata *Ber₁ Hum MR₁₆₁ N₁ Dab N₂ Fg HAZU 38a Bar add. i sreb'ra Mosc*] *non modicum auri*;
6. lekcija: kto *Vat₆ Dab Mosc Fg HAZU 38a*] *om. Ber₁ N₁ Brib*] *quis*;

8. lekcija: g(lago)le g(ospod)i g(ospod)i *Vat₆Mosc*] *om. Ber₁ g(ospod)i MR₁₆₁ Dab g(ospod)i g(ospod)i N₁ N₂*] *oravit autem sic: Domine, Domine;*
8. lekcija: si eže g(ospod)i *Vat₆Mosc*] *add. prošu Ber₁ Hum MR₁₆₁ N₁ Dab N₂*] *Hoc autem, Domine, ideo peto;*
9. lekcija: s(love)si *Vat₆Mosc*] *add. m(o)laše se i takimi s(love)si Ber₁ Hum N₁ Dab N₂*] *sermonibus ... talibus oravit dictis;*
9. lekcija: želênie *Vat₆Mosc N₂*] želêe *Ber₁ Hum N₁ želie Dab*] *cupiens;*
9. lekcija: izšadъ *Vat₆Dab Mosc*] *add. vidêi Ber₁ Hum N₁ N₂*] *egressus;*
9. lekcija: hotêhъ *Vat₆Mosc N₂*] *vshotêhъ Ber₁ Hum N₁ hotehъ Dab*] *desideravi;*
9. lekcija: po stênu *Vat₆Mosc Hum N₁ N₂*] *pustinû (!) Ber₁ Dab*] *per umbras.*

Iz navedenih usporednih varijanata vidljivo je da se među brevijarima koji sadrže dulje tekstove legende o Nikoli uglavnom međusobno teksto-loški slažu *Vat₆Mosc N₂ Dab Brib Fg HAZU 38a* i da se razlikuju od brevijara *Ber₁ Hum N₁ Ber₂*. Prema klasifikaciji hrvatskoglagojskih brevijara⁶ na stariju, sjevernu ili krčkoistarsku, i mlađu, južnu ili zadrarskokrbavsku skupinu, brevijari *Vat₆Mosc Dab Brib* pripadaju mlađoj redakciji (skupini). I brevijari *Ber₁ N₁ Ber₂* dio su južne skupine, ali *Ber₂* pripada podskupini čiji su brevijarski tekstovi gotovo u potpunosti prilagođeni latinskome izvorniku, dok *Ber₁* i *N₁* pripadaju podskupini onih kodeksa koji imaju mlađu redakciju tekstova, ali se dijelom priklanjaju i starijoj redakciji. U opisu filijacijskih odnosa treba istaknuti da se na više mjesta u tekstu Nikoline legende brevijari *Ber₁ N₁ Ber₂* slažu i sa starijim brevijarima sjeverne skupine *Pm MR₁₆₁ Mavr*. Brevijari s kraćim lekcijama u svojim se varijantama podudaraju ili razlikuju s brevijarima dužih čitanja: tako se *SP Bar* i *Broz* većinom slažu sa skupinom brevijara *Vat₆Mosc N₂ Dab Brib*, a brevijari *Vat₁₉ Vat₁₀* i *PtBr* sa skupinom *Ber₁ Hum N₁ Ber₂*.

⁶ Usp. Tandarić 1993: 31–35. O brevijarskim skupinama usp. članak i ondje citiranu literaturu: Badurina Stipčević, Mihaljević, Šimić 2012.

4.3. Hrvatskoglagoljski tekst *Legende o svetom Nikoli*⁷

Vatikanski brevijar Illirico 6, f. 74c–75c

(f. 74c) © *N(a) d(a)nъ s(veta)go Nikuli biskupa or(a)ciê ...* [1] *Čt(enie)*.
Nikula ubo⁸ ot prês(vê)tl(a)go⁹ roda izšadъ . graêninъ¹⁰ bê ot patarskago¹¹
grada . Iže¹² oče mnogimi lûdi¹³ naroda¹⁴ čačaše se . rodit(e)lma¹⁵ meû
s(a)br(a)n(i)mi krêpkimi¹⁶ oh(rъst)ъ¹⁷ častiû čtovahota¹⁸ se . Toliko višnimъ
otač(a)stvomъ¹⁹ vaŕgana želêniemъ²⁰ . veče²¹ n(e)b(e)skimъ²² neŕe z(e)m(a)-

⁷ Tekst sam transliterirala u latinicu prema načinu uobičajenom u objavljivanju glagoljskih tekstova. Slovo ПP prenosim kao ĵ, Б kao ê, Ј kao ju, У kao č, štapić kao ъ i apostrof kao ‘. Skraćene riječi razriješene su okruglim zagradama, a ispuštena slova nadomještene su u šiljastim zagradama. Interpunkcijski znakovi i velika slova slijede glagoljski original, ali su dodatno vlastita imena napisana velikim slovom. U kritičkom aparatu većinom nisu navodene fonološke varijante, kao ni razlike u poretku riječi. Glagoljski je tekst podijeljen u brevijarska čitanja. Sve tekstove pripremila sam prema fotografijama izvornika pohranjenima u Knjižnici Staroslavenskoga instituta u Zagrebu, prema postojećim fototipskim izdanjima glagoljskih kodeksa i prema intranetskoj poveznici <http://izvori.stin.hr> (Čunčić, Magdić, Mokrović, *Računalni program 'Izvori' Staroslavenskog instituta*). Glagoljski fragment HAZU 38a pregledala sam u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, na čemu djelatnicima Arhiva ovom prilikom zahvaljujem.

⁸ ubo] vistinu Vat₁₀ Dab

⁹ pres(vê)tl(a)go] presl(a)vn(a)go Brib

¹⁰ graêninъ] graĵan(i)нъ Hum FgHAZU38a graŕdaninъ Oxf SP Ber₂

¹¹ patarskago] pater'skago Pm Ber₂

¹² Iže] ki Vat₁₀ Broz

¹³ lûdi] lûdmi Pm Ber₂

¹⁴ naroda] narodъ Mosc

¹⁵ rodit(e)lma] rodit(e)la *add.* ego Oxf Ber₁ Hum Pm MR₁₆₁ N₁ Mosc Mavr Vat₁₉ Vat₁₀ Brib Dab Ber₂ N₂ SP FgHAZU38a PtBr Bar Broz

¹⁶ krêpkimi] krêpcimi Ber₂ k'rep'kimi Brib krêp'ki Vat₁₀

¹⁷ oh(rъst)ъ] ok'rstъ N₂ Bar Broz

¹⁸ čtovahota] čačahota Hum N₁ MR₁₆₁ Mavr Vat₁₉ Vat₁₀ Ber₂ N₂ PtBr

¹⁹ višnimъ otač(a)stvomъ] v(i)šnago ot(a)č(a)stva Hum višnimъ otočas'tviemъ Brib otočas'tvomъ PtBr

²⁰ želêniemъ] zeleniemъ MR₁₆ Vat₁₉ Dab Brib

²¹ veče] N₁

²² n(e)b(e)skimъ] n(e)b(e)skihъ Hum N₁ Mavr Vat₁₉ Vat₁₀ Brib Dab Ber₂ N₂ SP FgHAZU38a PtBr Bar Broz

lskim²³ . dostoëniê sl(a)vi²⁴ prinošahota²⁵ . Vistinu egda²⁶ bêhota²⁷ veče bogatêiša²⁸ niednoe²⁹ časti³⁰ zn(ame)niê i nied(i)nogo veliê³¹ vzveličeniê smotreniemy vshotêsta³² . Na³³ vs(a)k(o)go nauka razumu³⁴ zak(o)n(o)mь³⁵ poddas'ta se . i n(e)b(e)sk(a)go (f. 74d) živ(o)ta³⁶ potrebovahota³⁷ potrebe³⁸ . [2] Čt(en)i(e) . I³⁹ divnimь zak(o)n(o)mь egda⁴⁰ v prvoi⁴¹ ûnosti cvêta⁴² sa⁴³ rod(i)la⁴⁴ ed'nogo⁴⁵s(i)na ot v'sêhь⁴⁶ pohoti hranahota se . I meû svoimi⁴⁷ m(o)l(i)tv(a)mi često⁴⁸ v' cr(ê)kvi g(ospod)ni izlivahota⁴⁹ . a sego⁵⁰

²³ z(e)m(a)lskimь] z(e)m(a)lnih' Pm z(e)m(a)lskihь Hum N₁ Mavr Vat₁₉ Vat₁₀ Brib Dab Ber₂ N₂ SP FgHAZU38a PtBr Bar Broz

²⁴ sl(a)vi] slave Bar

²⁵ prinošahota] prošahota Oxf Pm Hum MR₁₆₁ N₁ Mavr Vat₁₉ Vat₁₀ Dab Ber₂ N₂ SP PtBr Bar Broz

²⁶ egda] k'da Mavr Broz

²⁷ bêhota] bihota Pm Brib Dab Ber₂

²⁸ bogatêiša] bogatêjьša PtBr

²⁹ niednoe] niedinoe Hum Mosc Vat₁₉ Dab Ber₂ SP Bar nijedinoe PtBr

³⁰ časti] čes'ti Vat₁₀

³¹ veliê] om. N₁ Vat₁₀ Ber₂ N₂

³² vshotêsta] vshotista Oxf FgHAZU38a vshotesta Mosc Dab Ber₂

³³ Na] prae. Da Vat₁₀ I SP

³⁴ razumu] razuma Vat₁₀ na razumu Bar Broz

³⁵ zak(o)n(o)mь] om. Oxf Hum Mosc Vat₁₀ Bar

³⁶ živ(o)ta] žitiê Vat₁₀

³⁷ potrebovahota] potribovahota Oxf N₁ Dab SP FgHAZU38a potrebovahota Brib Ber₂ PtBr

³⁸ potrebe] potrebe Hum potrebi N₁ N₂ Vat₁₉ PtBr potrebi Mavr potrebe Brib om. Vat₁₀

³⁹ I] lekcije 1-4. nedostaju u Ber₁

⁴⁰ egda] k'da Mavr Broz

⁴¹ prvoi] prvojь Bar Broz

⁴² cvêta] cveta Oxf MR₁₆₁ Vat₁₉ Brib Dab Ber₂ N₂ PtBr

⁴³ sa] sь Hum siê Vat₁₀

⁴⁴ rod(i)la] rodista Oxf Hum MR₁₆₁ N₁ Mavr Vat₁₉ Vat₁₀ Ber₂ N₂ FgHAZU38a PtBr Bar Broz
roditela Pm Mosc Brib Dab SP

⁴⁵ ed'nogo] edinago Mosc SP edinogo N₁ Vat₁₉ Dab Ber₂ PtBr Broz ed'noga Mavr N₂

⁴⁶ v'sêhь] svoihь Vat₁₀

⁴⁷ svoimi] svoimь Vat₁₀ svojimi PtBr

⁴⁸ često] prae. eže často Oxf Ber₂ prae. eže Pm MR₁₆₁ Mosc N₁ Vat₁₉ Brib Dab Vat₁₀ N₂ SP
FgHAZU38a PtBr Bar prae. ke Mavr Broz

⁴⁹ izlêvahota] izlivahota Hum

⁵⁰ a sego] ego Oxf om. N₂

prvago⁵¹ ed(i)nogo prie⁵² r(e)č(e)n(a)go⁵³ naslédn(i)ka bogat(a)stviû⁵⁴ . a n(e)k(o)liko n(a)ravu nakazovahota se⁵⁵ k naslédiû . Eûže bo b(og)ь obêti⁵⁶ sviše⁵⁷ prozrêvь⁵⁸ . i prošeniû⁵⁹ eû svršivь⁶⁰ . Nêstь divno⁶¹ . êk(o) t(a)kь bilь bi otrokь ob n(e)mь da t(a)ko r(e)ku prvihь d(a)ni⁶² roistviê⁶³ ego . razumom' skazati spodobi⁶⁴ se . [3] Č(tenie) . Vis'tinu mati ego egda⁶⁵ oče⁶⁶ ml(ê)komь doêše i⁶⁷ . P(o)če dva⁶⁸ kratь⁶⁹ meû n(e)d(ê)leû v srêdu⁷⁰ i v p(e)ti⁷¹ ed(i)noû⁷² k'ratь⁷³ sasca⁷⁴ sasaše⁷⁵ . oče sučь⁷⁶ čist'⁷⁷ ot vsakogo grêha⁷⁸ . i

⁵¹ prvago] *om.* Oxf Hum N₁ N₂ Vat₁₉ PtBr Bar Broz .a. MR₁₆₁ Mavr pr(a)v(e)dn(a)go Mosc pravago Vat₁₀

⁵² prie] prežde Pm Hum prêe N₁ N₂ Mavr Vat₁₀ prežde Ber₂ prije FgHAZU38a više SP

⁵³ r(e)č(e)n(a)go] nar(e)č(e)n(a)go Oxf

⁵⁴ bogat(a)stviû] b(o)g(a)tastva Vat₁₀

⁵⁵ nakazovahota se] nasl(ê)d(o)v(a)hota Oxf nakazovahota Mosc N₁ Dab Vat₁₀ Ber₂ SP FgHAZU38a PtBr Bar Broz

⁵⁶ obêti] obêть Oxf obeti Dab Ber₂ SP PtBr *prae.* na Vat₁₀

⁵⁷ sviše] svoe Vat₁₀

⁵⁸ prozrêvь] prizrêvь Vat₁₀

⁵⁹ prošeniû] prošeniê Oxf Hum N₁ PtBr prošenie MR₁₆₁ Vat₁₉ Dab Vat₁₀ N₂ FgHAZU38a prošeniemь SP

⁶⁰ svršivь] svrši Hum MR₁₆₁ N₁ Mavr Vat₁₉ Dab Vat₁₀ Ber₂ N₂ SP FgHAZU38a PtBr Bar Broz

⁶¹ divno] divimo N₁

⁶² d(a)ni] dnêhь Bar Broz

⁶³ roistviê] roždstviê Hum rod'stviê Dab roeniê Vat₁₀ roždastviê Ber₂ rojstviê FgHAZU38a PtBr

⁶⁴ spodobi] sp(o)d(o)b(i)mь Hum Ber₂ podobaše Vat₁₀

⁶⁵ egda] *om.* Mosc kada Broz

⁶⁶ oče] *om.* Oxf PtBr

⁶⁷ i] se Brib *om.* PtBr

⁶⁸ dva] .b. MR₁₆₁ Dab

⁶⁹ kratь] d(a)ni MR₁₆₁ N₁ N₂ Mavr Vat₁₉ PtBr *om.* Dab

⁷⁰ srêdu] sredu Mosc Brib Dab SP

⁷¹ p(e)ti] pet(a)kь Dab Vat₁₀ Ber₂ PtBr

⁷² ed(i)noû] .a. MR161 ed'no Mavr PtBr

⁷³ k'ratь] *om.* Hum

⁷⁴ sasca] *om.* Oxf

⁷⁵ sasaše] sasiše Hum Dab priemati N₁ sasati Vat₁₉ FgHAZU38a PtBr

⁷⁶ sučь] budučь MR₁₆₁

⁷⁷ čist'] otêть FgHAZU38a Bar Broz *add.* otêt' Dab SP

⁷⁸ grêha] griha Oxf N₁ Dab greha Brib

vs(a)ki d(a)ń t(a)ko prebivaše⁷⁹ . Dět's'kih⁸⁰ že l(ê)ť mimosadъ⁸¹ patriêrha Ěk(o)vъ v d(o)mu ed(i)noû⁸² kratъ poče v' ũnosti⁸³ biti⁸⁴ v' naucê . i ne êk(o) ona vzrastъ⁸⁵ n(a)rava ob'êta bil(a) bi miru⁸⁶ . I n(i)ne⁸⁷ roditelû svoeû⁸⁸ stopi naslêd(o)va . i⁸⁹ samъ crkvenie pragi često⁹⁰ prestupaše⁹¹ . i čto ondê čtêše⁹² ot s(love)sъ⁹³ pisamъ⁹⁴ sluhomъ⁹⁵ vnimaše⁹⁶ . I nikoliže z' misli⁹⁷ ne ispučaše⁹⁸ na v prsehъ⁹⁹ udržaše¹⁰⁰ . [4] Č(tenie) . Otnûdêže¹⁰¹ ot oboû roditelû izide . i razumno ubo¹⁰² ono bl(a)govêstovanie pred'¹⁰³ očima misli svoee viêše¹⁰⁴ . ače k'to ne ostavitъ v'se¹⁰⁵ eže¹⁰⁶ ud'ržitъ¹⁰⁷ . ne može(f. 75a)-

⁷⁹ prebivaše] přebivaše Oxf

⁸⁰ Dět's'kih'] dît'skiñh Ber₂ SP FgHAZU38a

⁸¹ mimosadъ] *add.* êk(o) Oxf Pm Hum MR₁₆₁ Mosc N₁ Mavr Vat₁₉ Brib Dab N₂ SP FgHAZU38a PtBr Bar

⁸² ed(i)noû] ed(i)no MR₁₆₁ N₁ Mavr Vat₁₉ Dab Ber₂ N₂ SP FgHAZU38a Broz iedinu Vat₁₀

⁸³ v' ũnosti] *om.* Pm

⁸⁴ biti] bratii N₁ br(a)ti Vat₁₀ Ber₂ drugo N₂ esse

⁸⁵ vzrastъ] v zracê N₂ aetas

⁸⁶ miru] emu Hum

⁸⁷ n(i)ne] tьgda Vat₁₉ PtBr nunc

⁸⁸ svoeû] *om.* Oxf FgHAZU38a

⁸⁹ i] a n(i)ne Oxf FgHAZU38a Bar Broz

⁹⁰ često] čas'to Brib *add.* kratъ Vat₁₀

⁹¹ prestupaše] *završava tekst u SP*

⁹² čtêše] čtiše se Oxf Pm Mosc Brib Dab Ber₂ FgHAZU38a *add.* se MR₁₆₁ Mavr Vat₁₉ Vat₁₀ N₂

⁹³ s(love)sъ] *om.* Vat₁₉

⁹⁴ pisamъ] pisma Hum MR₁₆₁ N₁ Mavr Brib s(ve)tago pis'ma Vat₁₉ N₂ *de Scripturis*

⁹⁵ sluhomъ] *om.* Vat₁₀

⁹⁶ I nikoliže z' misli ne ispučaše na v prsehъ udržaše] *om.* N₁

⁹⁷ z' misli] *om.* Oxf s mis'li Mosc Vat₁₉ Dab Vat₁₀ Ber₂

⁹⁸ ispučaše] pučaše Mosc Brib Vat₁₀ Ber₂

⁹⁹ prsehъ] prsêhъ Pm Hum *add.* svoihъ Vat₁₉ Vat₁₀

¹⁰⁰ udržaše] *add.* e MR₁₆₁ Vat₁₉ nošaše Vat₁₀

¹⁰¹ Otnûdêže] Ondêže Vat₁₉ Broz I ondê Vat₁₀

¹⁰² ubo] *om.* Oxf Hum MR₁₆₁ Vat₁₉ Bar Broz ubo ono *om.* N₁

¹⁰³ pred'] prid' Oxf přêd' Pm

¹⁰⁴ viêše] viždaše Oxf Ber₂ vijaše Pm Brib Dab FgHAZU38a

¹⁰⁵ v'se] vsego Oxf Pm Hum MR₁₆₁ Mosc N₁ Mavr Brib Dab Vat₁₀ Ber₂ N₂ FgHAZU38a PtBr Bar Broz

¹⁰⁶ eže] êže Mosc čo Broz

¹⁰⁷ ud'ržitъ] imatъ Mosc

тѣ¹⁰⁸ biti moi uč(e)n(ik)ь . I egda¹⁰⁹ mišlašē siē¹¹⁰ m(i)l(o)st(i)vo obračaše v prsi
ûnimъ trepetomъ počē udržati misliû da neskrvnr'no prebudetъ¹¹¹ v
lakomosti¹¹² čto lûbo tvoriti¹¹³ za h(ръst)a skladaše¹¹⁴ . Sie s(a)mъ k b(og)u
istin'nomu vsimъ¹¹⁵ želēniemъ svoimъ m(o)lašē se . da onъ iže¹¹⁶ imatъ
vs(a)kъ razumъ da emu vd(a)hnul bi¹¹⁷ ot tolika¹¹⁸ ostavlena imēniē¹¹⁹ . t(a)-
ko¹²⁰ naredil¹²¹ bi . Da ni emu hv(a)lenie č(lověča)skoe¹²² pred'¹²³ zrakomъ b(o)-
ž(a)stv(en)imъ ugodno ne¹²⁴ bilo bi . [5] Čt(enie) . Tolika emu misleću priklûči
se da eterъ¹²⁵ drugъ ego v pl(e)m(e)nčini¹²⁶ velmi bogatъ¹²⁷ . toliko¹²⁸ obniča da
i životu potrebna¹²⁹ ne imēšē¹³⁰ . čto večē stišnenъ¹³¹ da vlačē d(ě)vi eže¹³²

108 možetъ] moretъ Mavr

109 egda] kada Broz

110 siē] to Pm čto Hum MR₁₆₁ N₁ Mavr Vat₁₉ Vat₁₀ Ber₂ N₂ PtBr

111 prebudetъ] budetъ Vat₁₉ prēbudetъ FgHAZU38a

112 v lakomosti] om. N₁ PtBr

113 tvoriti] stvoriti Hum om. Vat₁₀ Bar Broz

114 skladaše] vladaše Vat₁₀

115 vsimъ] vsēmъ Pm Vat₁₉ N₂

116 iže] ki Vat₁₀ Broz

117 ot tolika ostavlena imēniē t(a)ko naredil bi] om. N₁

118 tolika] add. emu Oxf Hum MR₁₆₁ Vat₁₉ Mosc Vat₁₀ FgHAZU38a Broz

119 imēniē] završava tekst u Oxf i molēniē MR₁₆₁ Mavr bogatastviē Bar Broz

120 t(a)ko] add. da Pm Hum MR₁₆₁ Mavr Mosc

121 naredil] rodil Pm Ber₂ Vat₁₀ ne rodil N₂ PtBr

122 č(lověča)skoe] č(lověča)sko MR₁₆₁ Mosc Mavr Vat₁₉ Ber₂ N₂ FgHAZU38a PtBr Bar
Broz

123 pred'] prēd' Pm Hum

124 ne] om. Pm Mosc Mavr Brib Dab Vat₁₀ Ber₂ FgHAZU38a Broz

125 eterъ] ed(i)nъ Broz

126 pl(e)m(e)nčini] plemenčine Mosc rodē Ber₁ Pm Hum MR₁₆₁ N₁ N₂ Mavr Vat₁₉ rode Ber₂
PtBr gradē Vat₁₀

127 bogatъ . toliko obniča] obniča a prie bivъ bogatъ MR₁₆₁

128 toliko] tolika N₁ om. Vat₁₉

129 potrebna] potrebnaē Pm Dab potribna Mosc Ber₂ potrebna Brib

130 Završava tekst u Mavr

131 stišnenъ] stēš'nenъ Ber₁ Pm Hum MR₁₆₁ N₁ Broz add. ničetoû Vat₁₀ Bar steš'nenъ Ber₂
Vat₁₉ N₂ PtBr

132 eže] ke Ber₁ Broz

imiše¹³³ dečeri¹³⁴ v bludь¹³⁵ postaviti¹³⁶ hotê¹³⁷ ponê¹³⁸ . da i lakaniemь ihь ne
mislilь bi . a svoi život' udržal bi (ê)k(o)¹³⁹ mogli . Za sramь¹⁴⁰ tolika zla eže¹⁴¹
mišlaše¹⁴² stvoriti . vsemu¹⁴³ gradu navêstilь¹⁴⁴ b(ê)še . Eže¹⁴⁵ egda¹⁴⁶ sliša¹⁴⁷
s(ve)ti N(i)kula¹⁴⁸ . i požalova č(lovê)ka nevolna¹⁴⁹ i¹⁵⁰ mnosi že lûdi besed'¹⁵¹
naplnevahu se . Eže¹⁵² egda¹⁵³ poz'n¹⁵⁴a s(ve)ti Nikula bolêznivь biv'¹⁵⁵ s(ve)-
ti¹⁵⁶ č(lovê)ka radi nevolna¹⁵⁷ . i ot d(ê)вь pomisli êk(o)¹⁵⁸ v bludь hotêhu
obratiti se¹⁵⁹ umisli¹⁶⁰ . vsač(a)ski¹⁶¹ ot svojego obilîe naplniti ubožie ihь¹⁶² . Da

- 133 imiše] imêše Ber₁ MR₁₆₁ Vat₁₉ N₂ FgHAZU38a Bar Broz imeše Mosc N₁ Brib Dab
134 dečeri] dečere Ber₁ Pm MR₁₆₁ N₁ N₂ dêčerê Brib h'čere Mos cBroz
135 v bludь] om. Mosc
136 postaviti] poslati Mosc pustiti N₁
137 hotê] hotêše Ber₁ Mosc N₂ Broz hotiše Ber₂
138 ponê] pone Hum Ber₂ poni FgHAZU38a om. Mosc N₁
139 êko] kako *add.* lûbo Ber₁ k(a)ko Brib Mosc PtBr Broz
140 sramь] strahь Pm
141 eže] ko Ber₁ Broz
142 mišlaše] hotêše Vat₁₉
143 vsemu] vsêmu Ber₁
144 navêstilь] navistil Hum Pm MR₁₆₁ Brib Dab Ber₂ FgHAZU38a n(a)vest(i)ь PtBr
145 eže] ča Broz
146 egda] kada Broz
147 sliša] slišav' Vat₁₀
148 i požalova č(lovê)ka nevolna i mnosi že lûdi besed' naplnevahu se . Eže egda poz'na s(ve)ti
Nikula] om. Ber₁ N₁ | i požalova č(lovê)ka nevolna] om. Brib
149 nevolna] om. Pm Vat₁₉ Vat₁₀ Ber₂ N₂ nevolnago MR₁₆₁
150 i] *add.* m'nožie Brib Mosc
151 besed'] bês(e)d' Hum
152 eže] kada Broz
153 egda] kada Broz
154 poz'na] slišav' Vat₁₀
155 biv'] b(i)si Ber₁ Pm Hum MR₁₆₁ N₁ Vat₁₉ Vat₁₀ Ber₂ bistь N₂ PtBr Bar Broz Broz
156 s(ve)ti] om. Ber₁ Pm Hum MR₁₆₁ Mosc N₁ Vat₁₀ Ber₂ N₂ FgHAZU38a PtBr Bar Broz
157 nevolna] nevolnika Dab
158 êk(o)] k(a)ko Ber₁ Pm Hum MR₁₆₁ Mosc N₁ Vat₁₉ Brib Dab Vat₁₀ N₂ Bar Broz
159 *Završava tekst u* Vat₁₉
160 umisli] namisli FgHAZU38a Broz
161 vsač(a)ski] om. Vat₁₀ vsakoêki FgHAZU38a Broz
162 ihь] ego Dab nihь PtBr

d(ê)vi častn(i)mь¹⁶³ i plemenitimь¹⁶⁴ rojeniemь¹⁶⁵ iz'šad'se bludstva¹⁶⁶ gl(a)-s(o)mь¹⁶⁷ neoskvr'n(e)ne¹⁶⁸ bile¹⁶⁹ bi¹⁷⁰ . [6] Čtenie Egda¹⁷¹ ne hot(f. 75b)ěše ino¹⁷² t(a)kmo h(rьst)a¹⁷³ v d(ê)lêhь imêti¹⁷⁴ svoihь smotritela . poče iskati podobna¹⁷⁵ vr(ê)m(e)ne . Da to t(a)ko stvoritь . da ače¹⁷⁶ ot onihь skril¹⁷⁷ bi imže¹⁷⁸ tvoraše . bivši že godini eteroi noči . vzety¹⁷⁹ mnogo¹⁸⁰ zlata¹⁸¹ . i zavezavь i oh(rьst)ь ob'zrêv' se vrže vnut(a)rь po okancu . eže¹⁸² naručno viêše¹⁸³ se . i otai otstupi¹⁸⁴ . I egda vsta č(lovê)kь . i obrête¹⁸⁵ zlato¹⁸⁶ ono¹⁸⁷ i užasi se . I egda¹⁸⁸ eliko radue se¹⁸⁹ ponese . t(o)l(i)ko vzdíše k b(og)u h(va)lu radue se¹⁹⁰ vzdastь . ače kto¹⁹¹ hotêl' bi ishodečimi slzami mogal bi obratiti

163 častn(i)mь] *om.* Ber₁ N₁ PtBr Bar Broz čistemь Vat₁₀

164 plemenitimь] plëmenitim' Hum plemenitêmь N₂ *om.* Vat₁₀ Ber₂ FgHAZU38a

165 rojeniemь] roeniemь MR₁₆₁ Mosc Brib Dab Vat₁₀ PtBr Bar Broz roždeniemь Ber₂ N₂

166 bludstva] blud'nim' Ber₁ blud'stvimь N₁

167 gl(a)somь] gl(a)sь MR₁₆₁ činomь Brib

168 neoskvr'n(e)ne] neoskvr'n(e)ni MR₁₆₁ N₁ Ber₂ PtBr oskvrnene Broz

169 bile] bili MR₁₆₁ N₁ PtBr ne bile Broz

170 *Završava tekst u Pm Vat₁₀ Ber₂ PtBr*

171 Egda] *prae.* I Ber₁ kada Broz

172 ino] inogo Ber₁ Hum MR₁₆₁ Dab N₂ FgHAZU38a Bar Broz

173 h(rьst)a] g(ospod)a Ber₁

174 imêti] imiti MR₁₆₁

175 podobna] *om.* Ber₁ Hum MR₁₆₁ N₂ podob'stvo Mosc N₁ Brib FgHAZU38a Bar Broz

176 ače] oče Ber₁ Mosc FgHAZU38a Broz

177 skril] stvoril' Mosc utail' Brib

178 imže] kimь Ber₁ kêmь Broz

179 vzety] v'zamy Ber₁ Hum MR₁₆₁ N₁ Brib N₂ FgHAZU38a Bar Broz

180 mnogo] ne malo Ber₁ Hum MR₁₆₁ N₁ Dab N₂ FgHAZU38a Bar Broz

181 zlata] *add.* i sreb'ra Mosc

182 eže] ko Ber₁ če Broz

183 viêše] vijaše Ber₁ Hum FgHAZU38a vidêše N₁

184 *Završava tekst u Bar Broz*

185 obrête] obrêtь Ber₁ Hum obrete Mosc Brib

186 zlato] *add.* prvo Hum MR₁₆₁ Mosc Brib Dab N₂

187 ono] *om.* Ber₁ Hum Mosc pravo N₁

188 egda] tьgda Hum MR₁₆₁ Brib Dab N₂

189 radue se] *om.* Ber₁ Hum

190 radue se] *om.* Mosc N₁ Brib Dab N₂

191 kto] *om.* Ber₁ N₁ Brib

se . I t(a)ko otvrženu bivšu¹⁹² br(a)ku¹⁹³ prvoe kčeri¹⁹⁴ ego nače¹⁹⁵ č(lovê)kь
 prilěžno¹⁹⁶ iskati¹⁹⁷ k'to bil bi ki¹⁹⁸ ubožie ego tolikimь poda častviemь¹⁹⁹ .
 [7] Čtenie Egda že sliša skončavša²⁰⁰ i siê . N(i)kula ubo p(o)t(o)mь²⁰¹
 množeê k t(o)mu podobno stvori dëlo²⁰² . Idêže²⁰³ d(a)nь z(e)mli vračaše se
 vskoči č(lovê)kь ot postele s'voee . i obrête svit(a)kь povrženь²⁰⁴ pêneзь²⁰⁵
 podobanь prëdnemu²⁰⁶ . I t(o)l(i)ko vzradova²⁰⁷ se radostiû da ače si bi
 Omera ili Marona²⁰⁸ bili²⁰⁹ bi g(lago)lûčee g(lago)l(a)nie . ot t(o)l(i)ki²¹⁰
 velikosti h(va)li²¹¹ izreč(e)niê premoženь vzlegal²¹² bi . Na²¹³ nied(i)noe
 zn(a)m(e)nie v m(o)l(e)ni²¹⁴ ego²¹⁵ êv(i) se . slêdečago²¹⁶ radi proč(a)go da
 razumu²¹⁷ . uč(i)t(e)lû bole pod' mlč(a)niemь²¹⁸ k r(a)z(u)m(e)niû ost(a)v(i)-

¹⁹² bivšu] suču MR₁₆₁

¹⁹³ br(a)ku] *om.* Mosc

¹⁹⁴ kčeri] dečeri Ber₁ dečeri Hum dečere MR₁₆₁ N₁ N₂ hčere Mosc

¹⁹⁵ nače] načetь Ber₁ Hum MR₁₆₁ Mosc N₁ Brib Dab N₂ FgHAZU38a

¹⁹⁶ prilěžno] prilěžnê Dab

¹⁹⁷ iskati] vziskati Ber₁ Hum MR₁₆₁ Mosc N₁ Brib Dab N₂

¹⁹⁸ ki] iže Ber₁ Hum MR₁₆₁ N₁ Brib Dab

¹⁹⁹ častviemь] č(lovê)častviemь MR₁₆₁ Brib Dab č(lovê)č(a)stvomь Mosc

²⁰⁰ skončavša] končavša MR₁₆₁

²⁰¹ p(o)t(o)mь] *om.* Hum *add.* ubo N₁ N₂

²⁰² dëlo] *om.* Ber₁ delo MR₁₆₁ delo Dab

²⁰³ Idêže] *add.* ubo Ber₁ Hum MR₁₆₁ N₁ Brib Dab N₂

²⁰⁴ povrženь pêneзь] *om.* N₁

²⁰⁵ pêneзь] pin(e)зь Hum Brib Dab pinêзь MR₁₆₁ Mosc bêneзь N₂

²⁰⁶ prëdnemu] prvomu Ber₁ Brib pridnemu Hum Mosc Dab FgHAZU38a

²⁰⁷ vzradova] vzradovav' Ber₁

²⁰⁸ marona] marina Hum

²⁰⁹ bili] bilo Ber₁ Mosc N₁ Brib Dab N₂ bila MR₁₆₁

²¹⁰ t(o)l(i)ki] tolikie MR₁₆₁ N₁ tolike Mosc Brib toliko Dab tolikoe N₂

²¹¹ h(va)li] hvalu Hum

²¹² vzlegal] v'zgedal Ber₁ Brib vzgl(agol)al' Hum vmog(a)l' MR₁₆₁ *succubisset*

²¹³ Na] v Hum Da Mosc Brib

²¹⁴ m(o)l(e)ni] molenii Mosc

²¹⁵ ego] *om.* Ber₁ Hum nego Dab

²¹⁶ slêdečago] slidečago MR₁₆₁ FgHAZU38a sledeča Mosc *prae.* da N₂

²¹⁷ razumu] razomu (!) Ber₁ rzëmu (!) Hum dazimu (!) N₁ drzimu (!) Brib N₂

²¹⁸ pod'mlč(a)niemь] pred'mlčaniemь N₁ pod'mračeniemь (!) Brib

ti²¹⁹ neže ičuče²²⁰ ostavili esmь²²¹ . [8] Čtenie . Moli²²² že t(a)ko g(lago)le g(ospod)i g(ospod)i²²³ bez nego že vole ni pt(i)ca na z(e)mlû ni listь padetь ot d'rêva . m(o)lû neiz(f. 75c)gl(agoli)t(e)lnuû m(i)l(o)stь tvoû . Da ti iže vsa²²⁴ znaeši skazati spodobiši²²⁵ mnê grêšniku . k'to e(stь) o(nь) iže²²⁶ tolika dobra ne pomanka podati²²⁷ m'nê . Si eže g(ospod)i²²⁸ ne²²⁹ togo radi n(a)ravomь ne da buimь skvrni kosnuti ego rukama²³⁰ v'zmozgu . t(a)kmo da uvêmь raba tvoego meû č(lovê)ci²³¹ živuča²³² imuča . anj(e)lska²³³ prebivanie²³⁴ i veličauča²³⁵ ime tvoego bl(a)g(oslovlen)o v v(ê)ki²³⁶ . [9] Čtenie . Takimi s(love)si²³⁷ krêplaše se . i r(e)če . otimu vistinu sanь ot očiû moeû²³⁸ . i b'dêti v(a)č'nu pečali²³⁹ . i b'deči uvêm' . eda si êvitь m'nê g(ospod)ь raba svoego . R(e)če i r(e)č(e)noe . poče dělomь tvoriti . I potomь malo d(a)ni minuvši i se sl(ê)d(e)t(e)lь²⁴⁰ s(ve)te²⁴¹ troice pride Nikula²⁴² time²⁴³

219 ost(a)v(i)ti] ustanoviti N₁

220 ičuče] *om.* Ber₁ buduče N₁

221 esmь] esmo N₁ | *Završava tekst u Brib*

222 *Tekst 8. i 9. čitanja teško čitljiv u FgHAZU38a*

223 g(lago)le g(ospod)i g(ospod)i] *om.* Ber₁ g(ospod)i MR₁₆₁ Dab g(ospod)i g(ospod)i N₁ N₂

224 vsa] *om.* MR₁₆₁

225 spodobiši] spodobi Ber₁

226 iže] ki Ber₁

227 podati] dati Ber₁

228 g(ospod)i] *add.* prošu Ber₁ Hum MR₁₆₁ N₁ Dab N₂

229 ne] *om.* Mosc N₁ Dab N₂

230 rukama] rukami Ber₁ Hum N₁ N₂

231 č(lovê)ci] č(lovê)ki Ber₁ Hum Mosc Dab N₁ N₂ *add.* prošu ne

232 živuča] *om.* Ber₁

233 anj(e)lska] anj(e)lski obrazь Ber₁ anj(e)lsko Hum MR₁₆₁ Mosc N₁ N₂ anj(e)ljskoe Dab

234 prebivanie] imuča Ber₁

235 veličauča] veličauče Dab

236 v v(ê)ki] *završava tekst u MR₁₆₁ om.* Dab

237 s(love)si] *add.* m(o)laše se i takimi s(love)si Ber₁ Hum N₁ Dab N₂

238 moeû] moe Dab

239 pečali] pečal'no Mosc N₁ Dab N₂

240 sl(ê)d(e)t(e)lь] slêdovatelь N₁

241 s(ve)te] *om.* Mosc N₁ Dab N₂

242 Nikula] na klananie (!) Dab

243 time] tême Ber₁ N₁ N₂ timžde Hum

n(a)ravomъ stvoreno tretičъ²⁴⁴ . isplniti želénie²⁴⁵ . čislo podobno dvéma²⁴⁶ vrže²⁴⁷ talantъ . Eg(o)že zukomъ vzbudi se č(lovè)kъ i abie iz'šadъ²⁴⁸ ũže greduča i bēžeča t(a)kim' gl(a)s(o)mъ posléd(o)vaše . Poud'rži stopi t(e)be bo čaemъ²⁴⁹ . Priete²⁵⁰ hotêhъ²⁵¹ izvêdêti²⁵² . prieti²⁵³ želêhъ . I t(a)ko b(i)si hrlêe êk(o) l(e)teči i malu času minuvšu Nikulu²⁵⁴ pozna po stênu .

5. Zaključak

Zapadnoeuropskim hagiografskim tekstovima pripada *Legenda o svetom Nikoli* u glagoljskim liturgijskim knjigama. U dvadeset hrvatskoglagoljskih brevijara iz razdoblja od 14. do polovice 16. stoljeća čitaju se lekcije iz *Legende o svetom Nikoli*. Osam brevijara sadrži puni tekst legende koji se podudara s latinskim predloškom *Vita auctore Iohanne diacono Neapolitano* (BHL 6105). Na temelju komparativne analize utvrđeno je da svi brevijarski tekstovi pripadaju istoj redakciji, međutim u brevijarskim legendama evidentirane su tekstološke razlike koje se odnose na fonološke, morfološke, leksičke i sintaktičke varijante, na mjestimična ispuštanja i dodavanja jedne ili više riječi ili pak na razlike u njihovu poretku. Takve varijante postoje između glagoljskih legendi u brevijarskim skupinama *Vat₆ Mosc N₂ Dab Brib* s jedne strane, i *Ber₁ Hum N₁ Ber₂* s druge strane. Prema klasifikaciji hrvatskoglagoljskih brevijara na stariju, sjevernu ili krčkoistarsku, i mlađu, južnu ili zadarskokrbavsku skupinu, brevijari *Vat₆ Mosc Dab Brib* pripadaju mlađoj redakciji (skupini). Južnoj skupini pripadaju i brevijari *Ber₁ N₁ Ber₂*, ali dok *Ber₂* pripada podskupini čiji su brevijarski tekstovi gotovo u potpunosti prilagođeni latinskome izvorniku, brevijari *Ber₁* i *N₁* pripadaju podskupini onih kodeksa koji imaju mlađu redakciju tekstova, ali se dijelom priklanjaju i

²⁴⁴ tretičъ] treti časъ Dab

²⁴⁵ želénie] želêe Ber₁ Hum N₁ želie Dab

²⁴⁶ dvéma] d(ê)v(a)mъ Hum

²⁴⁷ vrže] vav'rže Mosc

²⁴⁸ iz'šadъ] *add.* vidêi Ber₁ Hum N₁ N₂

²⁴⁹ čaemъ] čaêhъ Ber₁ Hum N₁ Dab N₂

²⁵⁰ Priete] Prêjete Ber₁ Hum Prêete N₁ N₂ preždete Dab

²⁵¹ hotêhъ] vshotêhъ Ber₁ Hum Mosc N₁ hotehъ Dab

²⁵² izvêdêti] izviditi Mosc Dab izvêdêti prieti želêhъ *om.* N₁

²⁵³ prieti] priêtie Hum prêete N₂

²⁵⁴ Nikulu] Nikola Ber₁ Dab

starijoj redakciji. U opisu filijacijskih odnosa treba istaknuti da se na više mjesta u tekstu Nikoline legende brevijari Ber_1 N_1 Ber_2 slažu i sa starijim brevijarima sjeverne skupine Pm MR_{161} $Mavr$. Tekstološka analiza brevijarskih hagiografija o svetom Nikoli nije samo potvrdila postojanje već klasificiranih brevijarskih skupina, nego i produbila dosadašnje spoznaje o slojevitosti tekstoloških odnosa između hrvatskoglagojskih rukopisnih i tiskanih brevijara nastalih u razdoblju od 14. do polovice 16. stoljeća.

Izvori

- Bar* – *Baromićev brevijar*, Venecija 1493, Zagreb, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, sign. *R I-16°-1*.
- Ber₁* – *1. beramski brevijar*, (*1. ljubljanski brevijar*), 14. st., Ljubljana, Narodna in univerzitetna knjižnica, sign. *Ms 161* (stara sign. *C 161a/2*).
- Ber₂* – *2. beramski brevijar*, 15. st., Ljubljana, Narodna in univerzitetna knjižnica, sign. *Ms 163* (stara sign. *C 163a/2*). (Usp. Badurina Stipčević, Vesna, Marija-Ana Dürriegl, Tomislav Galović, Milan Mihaljević, Milan Pelc, Mateo Žagar (2019)
- Brib* – *Bribirski brevijar*, 1470, Zagreb, Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, sign. *III b 6*.
- Broz* – *Brozićev brevijar*, Venecija 1561, Zagreb, Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, sign. *R 783*.
- Dab* – *Dabarski brevijar*, 1486, Zagreb, Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, sign. *III c 21*.
- Hum* – *Humski brevijar*, poč. 15. st., Zagreb, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, sign. *R 4067*.
- Fg HAZU 38a* – Fragment brevijara iz Arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, 15. st., sign. *Fragm. glag. 38a* (Usp. Štefanić 1969a: 129–130).
- Mavr* – *Mavrov brevijar*, 1460, Zagreb, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, sign. *R 7822*.
- Mosc* – *Moskovski brevijar*, c. 1442-1443, Moskva, Rossijskaja gosudarstvennaja biblioteka, Zbirka Sevastyanov, sign. *Fond 270, 51*.
- MR₁₆₁* – *Metropolitanski brevijar*, 1442, Zagreb, Metropolitanska knjižnica, sign. *MR 161*.
- N₁* – *1. novljanski brevijar*, 1459, Novi Vinodolski, Župni ured.

- N₂* – 2. novljanski brevijar, 1495, Novi Vinodolski, Župni ured (usp. Pantelić, Nazor 1977).
- Oxf* – *Oxfordski brevijar-misal*, 14. st., Oxford, Bodleian Library, sign. *MS. Canon. Lit. 172*.
- Pm* – *Pašmanski brevijar*, dr. pol. 14. i 15. st., Zagreb, Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, sign. *III b 10*.
- PtBr* – *Prvotisak brevijara*, 1491, Venecija, Biblioteca nazionale Marciana, Breviario glagolitico, sign. *Inc. 1235*.
- SP* – *Brevijar Arhiva sv. Petra u Rimu*, 15. st., Rim, Bibl. Apostolica Vaticana, sign. *Cap. S. Pietro, D215*.
- Vat₆* – *Vatikanski brevijar Illirico 6*, sredina 14. st., Rim, Bibl. Apostolica Vaticana, sign. *Borg. illir. 6*.
- Vat₁₀* – *Vatikanski brevijar Illirico 10*, 1485, Rim, Bibl. Apostolica Vaticana, sign. *Borg. illir. 10*.
- Vat₁₉* – *Vatikanski brevijar Vat. Slav. 19*, 1465, Rim, Bibl. Apostolica Vaticana, sign. *Vat. Slav. 19*.

Literatura

- Badurina, Anđelko (2003) „Hagiotopografija Hrvatske”, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 27, 305–310.
- Badurina Stipčević, Vesna (2010) „Legenda o svetom Nikoli u hrvatsko-glagoljskom Petrisovu zborniku”, *Knjige poštujući, knjigama poštovan*, ur. Davor Dukić i Mateo Žagar, Matica hrvatska, Zagreb, 227–237.
- Badurina Stipčević, Vesna, prir. (2013a) *Hrvatska srednjovjekovna proza I. Legende i romani*. Stoljeća hrvatske književnosti, knj. 115, Matica hrvatska, Zagreb.
- Badurina Stipčević, Vesna (2013b) „Kult svetoga Nikole u hrvatskoj srednjovjekovnoj književnosti”, *Staroblgarska literatura*, 46, 148–161.
- Badurina Stipčević, Vesna, Marija-Ana Dürriegl, Tomislav Galović, Milan Mihaljević, Milan Pelc, Mateo Žagar (2019) *Drugi beramski brevijar. Hrvatskoglagoljski rukopis iz 15. stoljeća, 2. dio. Sv. 2. Transliteracija*. Znanstveni centar izvrsnosti za hrvatsko glagoljaštvo, Staroslavenski institut, Zagreb.
- Badurina Stipčević, Vesna, Milan Mihaljević, Marinka Šimić (2012) „Mjesto Dabarskoga brevijara među hrvatskoglagoljskim liturgijskim

- kodeksima”, *Gacka u srednjem vijeku*, ur. Hrvoje Gračanin i Željko Holjevac, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Područni centar Gospić, Zagreb, 257–282.
- Bibliotheca Hagiographica Latina antiquae et mediae aetatis*, Ediderunt Socii Bollandiani, Bruxelles, 2. vol., 1898–1901, (Subsidia hagiographica, 6).
- Brückner, Annemarie (1999) „Nikolaus von Myra”, *Lexicon des Mittelalters*, VI., Verlag J. B. Metzler, Stuttgart, Weimar, 1173–1176.
- Čunčić, Marica, Antonio Magdić, Ljiljana Mokrović, „Računalni program »Izvori Staroslavenskog instituta«”: <http://izvori.stin.hr>, posjet 15.-19. 07. 2019.
- Del Re, Niccolò (1967) „Nicola, vescovo di Mira, santo”. *Bibliotheca sanctorum*, IX, Città Nuova editrice, Roma, 923–939.
- Demović, Miho (1998) *Dubrovački beneventanski liturgijski priručnik legende i obreda blagdana Svetog Nikole iz XI. stoljeća*, Kor Prvostolne crkve zagrebačke, Zagreb, Dubrovnik.
- Falconius, Nicolaus Carminius (1751) *Sancti confessoris pontificis et celeberrimi thaumaturgi Nicolai acta primigenia*, Typis Josephi de Bonis publici typographi, Neapoli.
- Fališevac, Dunja (2007) *Stari pisci hrvatski i njihove poetike*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb.
- Fučić, Branko (1997) *Terra incognita*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb.
- Grabar, Biserka (1977) „Izvori nekih hrvatskoglegoljskih legendi”, *Zbornik za slavistiku*, 13, 5–13.
- Grgić, Marijan (1985) „Nikola, sveti, biskup”, *Leksikon ikonografije, liturgike i zapadnog kršćanstva*, ur. Anđelko Badurina, Sveučilišna naklada Liber, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 427.
- Hercigonja, Eduard (1975) *Srednjovjekovna književnost. Povijest hrvatske književnosti 2*, Liber, Mladost, Zagreb.
- Mombritius, Bonino, *Sanctuarium sive Vitae sanctorum*, novam hanc editionem curaverunt Monachi Solesmenses, t. II, Parisiis 1910. <https://archive.org/details/sanctuariumseuvi02momb>. (03. 07. 2019.)
- Nazor, Anica (1987) „Još jedna glogoljska verzija legende o svetom Nikoli”, *Croatica*, 26/27/28, 71–77.
- Pantelić, Marija, Anica Nazor (1977) *II. Novljanski brevijar. Hrvatskoglegoljski rukopis iz 1495. Župni arhiv Novi Vinodolski*. Fototipsko izdanje. Uvod.

- Bibliografija. Staroslavenski zavod Svetozar Ritig, Turistkomerc, Zagreb, Graz.
- Petrović, Ivanka (2006) „L’hagiographie, latine et vernaculaire, de l’espace croate, des origines à 1350”, *Hagiographies, Histoire internationale de la littérature hagiographique latine et vernaculaire en Occident des origines à 1550*, IV, ur. Guy Philippart, Brepols, 183–272.
- Réau, Louis (1958) „Nicolas de Myre et de Bari”, *Iconographie de l’art chrétien, III. Iconographie des saints*, Paris, 977–988.
- Štefanić, Vjekoslav (1969a) *Glagoljski rukopisi Jugoslavenske akademije I*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb.
- Štefanić, Vjekoslav, prir. (1969b) *Hrvatska književnost srednjega vijeka, Pet stoljeća hrvatske književnosti, 1*, Zora, Matica hrvatska, Zagreb.
- Tandarić, Josip (1993) *Hrvatskoglagoljska liturgijska književnost*, Kršćanska sadašnjost, Provincijalat franjevacica trećoredaca, Zagreb.

SUMMARY

Vesna Badurina Stipčević

THE BREVIARY CROATIAN GLAGOLITIC HAGIOGRAPHY OF ST NICHOLAS

In various Glagolitic sources one could find different versions of the legend of St Nicholas. In this paper we present the analysis of the legends of St Nicholas found in the Sanctorals of 20 Croatian Glagolitic breviaries, dating from the 14th to the mid-16th century. Textological analysis reveals that the legends contained in the breviaries were translated from the Latin *Vita auctore Iohanne diacono Neapolitano* (BHL 6105), and that they are a part of the corpus of the West-European Mediaeval Nicholas' hagiographies. The complete version of the legend, which contains 9 lessons, can be found in 8 breviaries. This version includes the most popular motives in the Nicholas iconography, which have, through the centuries, been interpreted in literature and the visual arts (i.e. the birth and the childhood of the Saint, description of young Nicholas sharing his possessions with people, the miracle when St. Nicholas gave gifts to the three daughters of a poor nobleman). All the breviary texts belong to the same redaction, but textological analysis has revealed differences between breviary groups. The Croatian Glagolitic version from the 6th *Vatican Illirico Breviary* (mid-14th century) is edited in Latin script transliteration, accompanied by variants from other breviary texts which are given in critical footnotes.

Key words: *hagiography; Croatian Glagolitic breviaries; St Nicholas; textological analysis*